
Nico Randeraad en Joris Roosen

TEN GELEIDE

Het Jaarboek biedt dit keer niet alleen een podium aan onderzoekers die zich met de geschiedenis van Limburg bezighouden, maar werpt ook een blik achter de schermen bij het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg. Naast nieuwe onderzoeksperspectieven en de diverse wijzen waarop archieven en erfgoedobjecten ontsloten kunnen worden, komt ook de niet te onderschatten rol van vrijwilligers bij het SHCL aan bod.

Voor de derde keer in de geschiedenis van het Jaarboek wordt de inaugurele rede van de hoogleraar-directeur van het SHCL opgenomen. Na de publicaties van de oraties van Hans Jansen (1984) en Ad Knotter (2000) is het nu de beurt aan Nico Randeraad, die hiermee een nieuw element toevoegt aan het aandachtsveld van het SHCL. Zijn pleidooi voor een sociale geschiedenis van het landschap moet breed opgevat worden. Enerzijds bouwt het thema voort op de aandacht die altijd binnen het SHCL heeft bestaan voor historisch grondgebruik en ruimtelijke perspectieven; anderzijds breekt Randeraad een lans voor de bestudering van de relaties tussen mens en specifieke landschapselementen zoals rivieren en wegen.

Eddy de Beaumont biedt ons een unieke blik op een onbekende episode uit de lange geschiedenis van de verschillende ondernemingen van de familie Regout, namelijk de korte tijd (1842-1843) dat Petrus Regout een geweerfabriek probeerde op te starten. Het artikel accentueert niet alleen de ongebreidelde ondernemerszin van de Maastrichtse fabrikant maar legt ook de sociale gevolgen voor de arbeiders die in het project betrokken waren bloot.

Epidemieën zijn van alle tijden. De aard van de onderliggende ziekte, de sociale omstandigheden en de effectiviteit van beschermende maatregelen bepalen samen de impact van een epidemie op de volksgezondheid. In hun bijdrage laten Mayra Murkens en Thijs van Vugt zien dat de sterfte als gevolg van de cholera-epidemie die in 1866 Maastricht teisterde, samenhangt met de woonplaats van de getroffen en de nabijheid van waterwegen.

De ‘sociale kwestie’ van de negentiende eeuw is een verzamelnaam voor allerlei maatschappelijke problemen en de talloze initiatieven om deze te bestrijden. Antoine Jacobs zoomt in op de pogingen van de katholieke elite in Sittard om greep te krijgen op sociale achterstand, ziekte en ontkerkelijking. Het is opmerkelijk dat juist in het kleinstedelijke Sittard de Franciscus Xaveriusvereniging, die uit België was komen overwaaien, zo’n succes had.

Judith Van Puyvelde heeft in het kader van haar promotieonderzoek enige tijd stage gelopen bij het SHCL. Haar werk bestond grotendeels uit de ontsluiting van het archief van glasatelier Flos uit Steyl. Zij behandelt in het kort de geschiedenis van het bedrijf maar gaat ook in op de keuzes die inventariseren met zich mee brengen. Daarmee krijgt de lezer een niet alledaagse inkijk in de bezigheden van een archivaris.

Sinds 2020 coördineert het SHCL een grootschalig initiatief voor de digitale inventarisatie van Limburgse vlaggen en vaandels. Joep Leerssen en Doortje Lucassen gaan dieper in op de achtergronden van het project dat inmiddels onder de naam DRAPO binnen en buiten Limburg de nodige bekendheid heeft gekregen. Zij laten zien dat vlaggen en vaandels typisch diffuus erfgoed zijn, bij velen bekend en overal zichtbaar maar tegelijk ook ongrijpbaar en onvoldoende professioneel in kaart gebracht. Door de vaandels systematisch te beschrijven worden patronen in vormgeving en vervaardiging zichtbaar, die uitnodigen tot verder onderzoek.

Het fotokatern heeft ditmaal de vorm van een interview gekregen. Aan de hand van pakkende beelden vertelt Jean Delhoofen, medeoprichter van het COC Limburg en vrijwilliger bij het SHCL, het verhaal van de homo-, inmiddels lhbtqia+ beweging in onze provincie. COC Limburg bestaat dit jaar vijftig jaar, hetgeen onder andere gevierd wordt met een publieksboek en de presentatie van de inventaris van het COC-archief dat bij het SHCL berust.

Voor het eerst verschijnt de jongste editie van het Jaarboek ook direct op openjournals.nl, het OpenAccess platform voor wetenschappelijke tijdschriften, dat beheerd wordt door de afdeling Digital Infrastructure van het Humanities Cluster van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Vanaf 2023 zullen alle jaargangen van het SHCL Jaarboek op dit platform te vinden zijn. Daarmee hebben we een grote stap gezet richting verdere verspreiding, vindbaarheid en doorzoekbaarheid van de reeks jaarboeken.

Nico Randerad en Joris Roosen